

Urban Vovk

*Pesem ne govori z jezikom tega sveta*Robert Titan Felix: **BENEDICTUS. Psalmi**

Pomurska založba, Murska Sobota 1997 (Zbirka Domača književnost)

Psalmi *Benedictus* so tretje pesniško delo petindvajsetletnega Roberta Titana – Felixa, avtorja najmlajše generacije, ki je prvič opozoril nase s pesniškim prvencem *Carpe diem!* (Pomurska založba, 1991). S pesmimi iz te zgodnje zbirke, napisane med njegovim sedemnajstim in devetnajstim letom, je Felix že izrazil značilnosti svoje pesniške govorice, katere zapis je rabljen kot prenašalec, priklicatelj podobe. Ta pesnikova orientacija, ki skladno s slikovitostjo podob v izbranem jeziku izpisuje svoj slovar imen, postane še očitnejša v *Magnifikatu* (Pomurska založba, 1994), Felixovi drugi pesniški zbirki, ki prepolavlja obdobje med *Carpe diem!* in *Benedictusom*. Spotoma naj omenimo še njegov romaneskni prvenec *Portal* (Mondena, 1996), tako da se Robert Titan Felix v mlajše slovenske literarne tokove uvršča kot svojevrsten fenomen, saj ga bralstvu predstavlja že dokaj obsežen opus objavljenih del.

Če skušamo *Benedictus* postaviti v kontekst značilnosti Felixove pesniške pisave, ki ponuja s tremi zbirkami v razponu šestih let dovolj oprijemljivo osnovo za kratko diagonalno analizo, se najprej osredotočimo na formalno raven, ki se ne izkaže kot nepomembna – zlasti ne za aktualno pesniško zbirko. Že *Magnifikat* prinaša štiri pesmi *Predgovora*, pesmi o štirih krogih, ki s skupnim središčem simbolizirajo oženje prostora, v katerega vstopa pesniška izkušnja. To izkušnjo gre razumeti tako kot pot v središče, vase

("zrem vase", "hodim vase"), "v stržen srca", kot tudi pot stran, pot umika pred svetom ("Petra, kakšen je ta svet, da nenehno skušamo biti odsotni?"). Gre torej za dvojno občutenje svojega lastnega pesniškega izpovedovanja, ki se v pesem zapisuje kot homonimna govorica obeh protipolov. Občutenje pesmi je približevanje središču, to je učinek besed, zato je pot navznoter za Felixa vselej nakazana z elementarnejšo in bolj premišljeno rabo jezika. Ta pa je zlasti v *Psalmih* često nekoliko preveč omejena in pretirana. Prepogoste so rabe nekaterih zanj značilnih besed (stržen, zvitek, svetohodec) in raba jezika, ki zaradi svoje arhaičnosti in preobilja kurzivnih vrinkov nemalokrat deluje kičasto.

Že v prvi zbirki njegovo poetiko razpoznavno zaznamuje mitološko religiozna metaforika, ki postane še očitnejša v *Magnifikatu*, katerega zadnji cikel *Kadosh* v marsičem že zarisuje horizont *Benedictus Psalmov*, ki je predvsem horizont judovsko-krščanskega izročila. Pogosto pa sta eksplicirani tudi hermetična filozofska doktrina (*Smaragdni žrtvenik*, *Žrec*, *Hermesov psalm*) in alegorična govorica alkimije (v sol, v začasno ravnotežje živega srebra in žvepla. / *Solve et coagula*).

Značilnost te govornice, ta je po Felixovem pojmovanju poezije hkrati tudi njena velika prioriteta, je seveda predvsem njena arhetipska univerzalnost. Notranje podobe, ki jih pesnik oživlja in posreduje z mistično-religioznimi metaforami in alegorijami, so le ene izmed materializacij arhetipske snovi, to pa bralcu znotraj pesmi razpira precej širši prostor od zgolj realnega, saj ustvarja maneverski prostor za dejavnejše razumevanje. Robert Titan Felix je svojo novo pesniško zbirko avtoriziral tudi na tej ravni, saj ji je dodal daljši robni zapis, s katerim pojasnjuje svoj namen in ilustrira nekakšen poskus uvoda v branje pesmi. "Podobe ne vstopajo v pesem zato, da bi odsevale našo resničnost, da bi bila pesem navsezadnje samo odsev nečesa drugega, tujega njeni resničnosti. Podobe vstopajo same na sebi, razločene od pomena v tukajšnji resničnosti. Samo na ta način vstopimo v svetove pesmi." Dodatek k *Psalmom* so opombe, ki jih avtor umešča kot pomagalo za lažje razumevanje izvora in pomena manj znanih podob, da mu "ne bi očitali dandanes malodane osovražene 'hermetičnosti'". Lirski subjekt se torej konstituira kot trivezni člen med snovjo, seboj in bralcem. V odnosu do "konstitutivnih elementov pesmi" je v odnosu do nečesa, kar ga čezinčez presega, zajema iz izvira, ki je nepremostljivo

razločen od vse dane resničnosti, je izvir podob brez tosvetnih imen ("Da bi izgovoril svet, moram zamolčati besede sveta,") in zato nekakšna primarna pesniška govorica. Drugič nastopa kot zapisovalec, ki prestreza in ubeseduje te podobe in, tretjič, to dihotomijo med podobami in besedami, ki jih prejmejo od nas, problematizira in zaostri v metajeziku razlage. *Benedictus* je potemtakem pesniška zbirka, ki skuša preseči svojo lastno hermetičnost tako, da razumevanje kontekstualne podlage zapisuje v svojo strukturo. "Vendar so te opombe samo vrata v nasvetejše prostore hrama, v prostore pesmi. Vstopanje samo pa ni odvisno niti od mene niti od opomb, temveč predvsem od senzibilnosti vsakokratnega bralca." A kljub temu bralec dobi vtis, da celotna pesniška izpoved posveča preveč pozornosti *hermenevtičnemu ozadju* in da gre avtor v tem napeljevanju le nekoliko predaleč. Robni zapis, kot uvodna refleksija avtorja o njegovi lastni pesniški govorici, izraža neko *nepesniško intenco*, ki kot skupek posredovanih razlag podcenjuje bralčevo *radovednost*.

Prvi verz pesmi *Predgovora* (predgovor je tako kot v *Magnifikat* formalno uvrščen tudi v integralni del *Benedictusa*): "Zaklepam vrata, vstopajoči," izpoveduje presenetljiv obrat glede na navedeno mesto iz robnega besedila, vendar je seveda pri delu le zanimiv preplet različnih izpovednih ravni. Kajti pesem za Felixa vselej preprosto je. "Prostor, v katerega vstopimo ali pa pač ne vstopimo." Bralcu pripade odločitev, ali se bo odzval drugoosebnemu nagovoru in med vrsticami pesmi prepoznal sebe kot nagovorjenega ter s pesnikom delil *prepisano skrivnostnost sveta*. Kajti na ravni posredovanja podob, ki so razločene od pomena besed, je vsak zapis le prepis in pesnik, kot v Platonovem *Ionu*, bodisi slepar bodisi božji navdihnjenec. In problem pesniške *izbire* je ravno to, da se mora vedno odločiti za slednje.